

ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΣ 4

ΥΨΟΚΥ ΡΙΣΤΗΥΧ ΟΤΕΟΝ

Reflexie a komentáre
Miron Kerul'-Kmec

Evergetinos 4

Výroky púštnych otcov

Reflexie a komentáre

Miron Kerul'-Kmec

2024

© *Miron Keruľ-Kmec*
Evergetinos 4

Jazyková korektúra:
Mgr. Ingrid Lukáčová
Návrh obálky a grafická úprava:
Štefan Keruľ-Kmec ml.

ISBN 978-80-8233-243-1

Venované pamiatke

o. Vasil'ovi Dovhunovi

(* 1934 – + 2007)

Ívod

Dielo *Evergetinos* uvádza čitateľa do umenia duchovného života prostredníctvom výberu z učenia mnohých svätých prvých desiatich storočí. Ide o praktického sprievodcu pre očistenie mysle, uzdravenie vášní a náklonností k hriechu a pre dosiahnutie vnútornej premeny, ktorá je cieľom kresťanského života a spásy. Človeku ukazuje jednotlivé kroky na ceste k zbožšteniu – theosis.

Publikácia sa venuje 22. až 28. hypotéze, ktoré zdôrazňujú dôležitosť voľby správnej spoločnosti, odlúčenia sa od sveta a rôznym aspektom asketického života. Reflexie a komentáre sú prípravou na online formačné stretnutia *Filokalia Live*¹. Záznamy z predchádzajúcich stretnutí sú dostupné na podcaste *Pramene*² a YouTube kanáli³.

---

1 Filokalia Live – <https://www.filokalia.sk/live/>. Pravidelné online stretnutia prostredníctvom ZOOM. Zámerom je spoznávanie a osvojovanie umenia duchovného života štúdiom učenia svätých otcov.

2 Podcast Pramene – <https://pramene.podbean.com/>.

3 YouTube Pramene – <https://www.youtube.com/@pramene>.

Hypotéza 22

Že ten, kto chce byť spasený, musí sa vyhýbať stretnutiam s ne-dbanlivými ľuďmi a nepokojom; a že odcudzenie sa od svetských záležitostí je pre neho nevyhnutné.

Α. PALLADIOS ΠΡΕΦΕΚΤΟVI LAUSUSOVI

Vyhni sa, ako je to len možné, spoločovaniu s ľuďmi, ktorí ti v ničom nie sú nápomocní, a ktorí sa nevhodne zdobia (nehovoriac o mníchoch, ktorí sú svojím správaním na nerozoznanie od svetských ľudí). Svojím pokrytectvom zraňujú tých, s ktorými sa stretávajú – dokonca aj kvôli sivým vlasom a vráskam na tvári sa zdajú úctyhodnými. Aj keď sa ti bude zdať, že ti od nich nehrozí žiadna ujma kvôli ich dobrým spôsobom, predsa len to, čo sa zdá bezvýznamné, môže ťa zraniť. Rovnako však, ak poľavíš v ostražitosti a staneš sa povýšeneckým a zosmiešňuješ ich, poškodí ti aj to, pretože ťa to privedie k pýche.

Tento text nás môže vyrušiť podobne, ako nás vyrušili mnohé texty v predchádzajúcich hypotézach. Narúša totiž často pretláčanú predstavu, že kresťan vedený láskou k bližnému, aktívne vychádza všetkým v ústrety. To by malo byť, samozrejme, pravdou v čase núdze bližného, ktorá volá po milosrdenstve a nezištnej pomoci. Text však má na mysli situácie, kedy bez vážnej potreby a bez rozlišovania vstupujeme do spoločnosti ľudí, ktorí berú svoj duchovný život na ľahkú váhu alebo nesú viditeľné znaky pôsobenia rôznych vášní.

K plnšiemu pochopeniu nám môže pomôcť príklad zo školského prostredia. Ak sa talentovaný žiak ocitne v triede, kde vládne priemernosť, rýchlo sa prispôsobí tomuto prostrediu. Medzi spolužiakmi vyniká bez výraznejšej námahy. Jeho nadanie sa nerozvíja, pretože je uspokojený so svojou pozíciou. Keď je však preradený do triedy s rov-

nako talentovanými žiakmi, predstavuje to pre neho výzvu, ktorá ho vedie k rýchlemu rastu.

Podobne je to aj v duchovnom živote. V osemnástej hypotéze môžeme čítať odporúčanie abby Palladiosa: „Viac, ako dobre osvetlené okno, musí človek vyhľadávať spoločnosť svätých mužov, aby videl svoje srdce, akoby čítal jasne napísanú knihu, a tak začal vnímať nečinnosť svojho spôsobu života skrze porovnanie s ich životmi.“ V tejto hypotéze robí logický uzáver, že nie je pre nás preto prospešné zotrvať v spoločnosti tých, ktorí neponúkajú rovnaký duchovný úžitok.

Je dobré si všimnúť, že hovorí o dvoch skupinách ľudí. Prvá sa dá rozpoznať podľa vonkajších znakov, ktoré hovoria o prevládaní ducha tohto sveta. S veľkou prísnosťou poukazuje na mníchov, ktorých správanie je na nerozoznanie od svetských ľudí. Druhú skupinu je ťažšie rozlíšiť, pretože navonok sa prejavuje dobrým správaním. Abba Palladios nás však nabáda, aby sme boli všímaví a dokázali rozpoznať i tie zdanlivo bezvýznamné črty, ktoré naznačujú buď stagnáciu, alebo neprítomnosť posvätného zápalu.

V jednej homílii zaznelo, že kresťan môže a priam musí byť egoistom iba v jednom smere – tým je starosť o spásu svojej duše. Prakticky to znamená, že s veľkou dôslednosťou nasleduje všetko, čo ho približuje k tomuto cieľu. Vedomé vyhľadávanie spoločnosti ľudí, ktorí ho môžu inšpirovať, povzbudiť a poučiť na tejto ceste, je preto celkom prirodzenou snahou.

Ako každé dobré dielo, tak aj táto snaha je sprevádzaná pokušením. Ľahko sa môže stať, že ak človek sa usiluje o rozlíšenie správnej spoločnosti, môže v srdci vyrieknuť súd nad tými, ktorých spoločnosti sa potrebuje chrániť. Ak nie je dostatočne ostražitý, podľahnutie tomuto pokušeniu sa môže prejavovať aj vonkajším povýšenectvom a výsmechom. A to je už zreteľný znak, že srdce už bolo ovládnuté pýchou.

B. SVÄTÝ GREGOR DIALOGOS

Diakon, ktorý žil v oblasti Nursie, išiel k Florentiovi, asketikovi a Božiemu mužovi, ktorý žil ako pustovník, aby sa zveril do jeho modlitieb. Keď stál pred jeho celou, zbadal nespočetný počet hadov, ktoré pokrývali

takmer celý priestor. Zasiahnutý panikou z tohto pohľadu, vykrikol: „Boží služobník, modli sa!“ Počasie v ten deň bolo veľmi dobré. Keď Florentius vyšiel zo svojej cely a videl tú masu hadov, zdvihol svoje oči i ruky k nebu a prosil, aby Boh odstránil túto pliahu, ako to len uzná za vhodné. Kým sa modlil, obloha sa zrazu zatiahla a nastala búrka a lejak utopil všetkých hadov. Keď ich videl mŕtvych, povedal: „Hľa, Pane, všetkých si ich zahubil; kto ich však odtiaľ odstráni?“ Akonáhle to povedal, priletelo toľko vtákov, koľko bolo zabitých hadov. Odniesli ich ďaleko, a tak vyčistili celý priestor.

S úryvkami z diela svätého Gregora Dialogosa sme sa už stretli v predchádzajúcich hypotézach. Svoje učenie často ilustruje udalosťami, v ktorých sa sám ocitol alebo príbehmi zo života svojich blízkych príbuzných, alebo konkrétnych ľudí, ktorí boli jeho poslucháčom dôverne známi. Príkladom môže byť rozprávanie o ochrnutom mužovi Servulusovi. Nielenže hovorí o konkrétnom mieste, kde zvykol prosiť o almužny, ale tiež poznamenáva, že mnohí z jeho poslucháčov ho dôverne poznali. Toto nám môže pomôcť prekonať pokušenie, aby sme predložené rozprávanie prijali len ako zbožný príbeh, ktorý síce ponúka nejakú inšpiráciu, ale s najväčšou pravdepodobnosťou sa nestal. Ťažkosť s prijatím pravdivosti podobných príbehov je spôsobená nedostatkom osobných skúseností s mocným Božím pôsobením. Príčiny tohto stavu vysvetľuje svätý Gregor Dialogos v odpovedi na otázku diakona Petra.

PETER

Čo bolo tou mocou a spravodlivosťou tohto muža, že sa k nemu kvôli jeho prosbe všemohúci Boh tak priblížil?

GREGOR

Peter, čistota a nevinnosť ľudského srdca môžu dosiahnuť tak veľa pred Tým, ktorý je sám čistý a nevinný v prirodzenosti. Jeho služobníci, ktorí sú oddelení od všetkých vecí a nevedia, ako povedať prázdne slová; nedovolia svojim myšlienkam, aby boli rozrušené prázdnyimi slovami. Preto spoznávajú, že Boh im rýchlejšie načúva, než iným ľuďom, pretože sa s dychtivosťou snažia, ako je len možné v ich silách, podobať sa mu v čistote a nevinnosti. Ale pretože my sme vtiahnutí do starostí a problémov ľudí zo sveta, oveľa častejšie utrúsime zbytočné a hanebné slová; čím viac prinesieme svoje ústa k svetu, tým vzdialenejší sme od Všemohúceho.

Odpoveď svätého Gregora Dialogosa môže zmeniť náš prístup k modlitbe. Zaiste je dobré, ak máme svoje denné modlitbové pravidlo a v stanovenom čase zanechávame všetko, aby sme vstúpili do rozhovoru s Bohom. Svätý Gregor hovorí, že kvalita tejto modlitby závisí od spôsobu života, ktorý vedieme počas dňa. Poučenia svätých učiteľov duchovného života nás vedú k uzáveru, že všetko naše konanie a uvažovanie počas dňa, by malo byť prípravou na čas, kedy sa postavíme pred Pána v modlitbe. Svätý Ignác Brjančaninov ich učenie sumarizuje slovami:

„Priprav sa na modlitbu skrze odpútanie sa od vášnivých túžob a starostí o veci tohto sveta. Od vášnivých túžob prichádzajú starosti každého druhu. Tvoje myšlienky, zviazané vášňami a rozptýlené starosťami, nemôžu letieť priamo k Bohu počas modlitby. Nik nemôže slúžiť dvom pánom; pretože buď jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridržať a druhým bude opovrhovať. Nemôžete slúžiť aj Bohu aj mamone. Nebuďte teda ustarostení a nehovorte: ‚Čo budeme jesť?‘ alebo: ‚Čo budeme piť?‘ alebo: ‚Čo si oblečieme?!‘ Hľadajte teda najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko dostanete navyše‘ (Mt 6, 24. 31. 33). Pozdvihni svoju myseľ a srdce od zeme a od všetkého pozemského a s ľahkosťou v modlitbe

začneš neviditeľný výstup k nebu.“⁴⁴

Toto poučenie je vybraté z kapitoly o modlitbe, ktorá patrí medzi najdlhšie v jeho úvode do duchovného života pod názvom *Pole*. Pri jej čítaní nás môže prekvapiť, aký veľký priestor dáva príprave na modlitbu. Dotýka sa mnohých detailov života, ktoré si vyžadujú našu pozornosť a prípadnú nápravu, aby sme sa mohli skutočne modliť. Keď sme dokončili uvažovanie nad touto kapitolou počas formačných stretnutí v našej farnosti, odporúčal som, aby si ju každý prečítal ešte niekoľkokrát v rámci každodenného duchovného čítania. Je potrebné prijať a osvojiť si tento súhrn učenia svätých otcov o modlitbe. Aj keď mnohé veci sa najprv budú zdať ako nedosiahnuteľný cieľ, predsa nás budú postupne viesť k tomu, že sa budeme stále viac podobat' tým, o ktorých hovoril svätý Gregor Dialogos v úvode svojho poučenia. Úžas zo skúsenosti rýchlej odpovede Boha na modlitbu bude iba urýchľovať a uľahčovať zmeny v našom živote, ktoré sú ešte potrebné. Toto tvrdím nielen preto, že o tom hovorí svätý Gregor Dialogos, ale aj preto, že túto duchovnú zákonitosť som vybadal v tých veriaciach, ktorí sa odhodlali nasledovať poučenia svätých otcov o príprave na modlitbu.

Mnohí z nás sú naklonení k nízkym veciam, v ktorých prichádzame do kontaktu so svetskými ľuďmi. Preto celkom správne pokarhal seba prorok Izaiáš, keď videl Pána: „Beda mi, áno, som stratený. Ved' som muž s nečistými perami a bývam medzi ľuďom s nečistými perami; a moje oči videli kráľa, Pána zástupov.“⁴⁵ Poukázal na to, že má nečisté pery s dodatkom: „bývam medzi ľuďom s nečistými perami“. Cítil bolesť a nečistotu vlastných perí, ale s jasnosťou poukázal, že prišla od ľudí s nečistými perami; je nemožné pre myseľ, aby nebola pošpinená jazykmi svetských ľudí.

Pokiaľ pri stretnutí úplne zostúpime na ich úroveň, postupne si zvykneme stýkať sa s nimi, čo sa nám nepatrí; a potom, s radosťou udržiavajúc tento kontakt,

---

4 KERUL-KMEC, Miron: *Nad slovami sv. Ignáca Brjančaninova, Pole 2*. Filokalia, 2021, s. 210.

5 Iz 6, 5.

nechceme sa od neho odvrátiť – ovládne nás sila zvyku. Z toho prichádza, že zostúpime od zbytočných slov ku škodlivým, od bezvýznamných do smrteľných; a tak naše ústa nebudú počuté Bohom, keď ho budeme prosiť. Ako je napísané, ak človek odvráti svoje ucho od počúvania Božieho zákona, jeho modlitba bude odmietnutá.

„Je nemožné pre myseľ, aby nebola pošpinená jazykmi svetských ľudí.“ Je veľmi užitočné zapamätať si toto poučenie. Dodá nám odvalu čeliť mnohým tlakom spoločnosti, ktorá chce určovať svoje normy správania a vzťahov.

Počas formačných stretnutí v našej farnosti sme sa dlho rozprávali o rôznych prejavoch tohto tlaku spoločnosti a tiež aj o tom, ako mu vzdorovať. Jeden otec nám rozprával o svojej skúsenosti. Kvôli práci sa museli presťahovať na rok a pol do vzdialeného mesta. Stredná škola, do ktorej mal nastúpiť jeho syn na novom mieste, sa netešila dobrej povesti. Keďže si boli vedomí, že ide iba o dočasný pobyt, prijali to ako nepríjemnú nevyhnutnosť. Keď mal po polroku konzultáciu s triednou učiteľkou, bol veľmi spokojný so študijnými výsledkami svojho syna. Učiteľka mala len jedinú negatívnu poznámku, ktorú povedala s veľmi ustarosteným výrazom v tvári. „Váš syn má problém so sociálnymi vzťahmi. Nemá takmer žiadnych priateľov a vyhýba sa mnohým mimoškolským aktivitám.“ Ten otec na to povedal: „To rád počujem a som na neho hrdý.“ So smiechom dodal, že stálo za to vidieť prekvapenú reakciu učiteľky na jeho slová. Svoje rozprávanie zakončil slovami: „Synovi sme s manželkou vysvetlili, že bude vystavený mnohým negatívnym vplyvom, a preto si má dávať pozor, či sa pre nich otvorí, alebo nie. Boli sme veľmi potešení, že sa rozhodol správne.“

Svätý Marek Asketik hovorí: „Nepočúvaj o hriechoch druhých ľudí. Pretože cez takéto počúvanie sú do teba vtlačené rysy takýchto hriechov.“ Pošpinenie mysle jazykmi svetských ľudí má veľké dôsledky. Svätý Gregor Dialogos vysvetľuje, čo znamená to „vtlačenie rysov hriechov“. Najprv je počúvanie takýchto slov, potom ich človek sám začne používať, nadobudne si zlý návyk a od bezvýznamných pomaly prejde k smrteľným. Výsledkom je, že naša modlitba môže

byť odmietnutá, lebo načúvame viac svetlu, než Bohu.

Prečo je potom prekvapujúce, keď o niečo prosíme Pána, že je pomalý v odpovedi? Navyše, keď prijímate prikázania od neho, neposlúchame ho pomaly alebo dokonca vôbec? Nie je preto prekvapujúce, že Florentinus prijal rýchlejšiu odpoveď na svoju modlitbu, pretože bol rýchly k poslúchaniu Pánových prikázaní.

Svätý Gregor Dialogos nám dáva odpoveď na jeden z dôvodov, prečo naše modlitby sú nevypočuté. Poukazuje na pustovníka Florentiosa, ktorý načúval Božím prikázaniam a z celej sily sa ich snažil uskutočňovať. Jeho viera, poslušnosť a čnostný život dali silu jeho modlitbe.

Dobrym príkladom je aj stotník z evanjelia⁶. Pristupuje k Spasiteľovi s prosbou o uzdravenie svojho sluhu takým postojom, že si zaslúžil takúto pochvalu od Ježiša Krista: „Veru, hovorím vám: Takú vieru som nenašiel u nikoho v Izraeli.“⁷ A jeho prosba bola naplnená.

Ak človek má túžbu po všetkých nebeských veciach a udržuje ju živou predovšetkým duchovným čítaním – Sväté písmo a diela svätých otcov – a tak napreduje v stále dokonalejšom naplňaní evanjeliových prikázaní, potom, hovorí svätý Izák Sýrsky, „ak robí všetky tieto veci a ak prosí Boha vrúcnou modlitbou a trpezlivosťou, Boh vypočuje jeho prosbu a otvorí mu svoje dvere, ale hlavne kvôli jeho pokore. Pretože tajomstvá sú odhalené pokorným.“

G. Zo života svätého Antona Veľkého

Svätý Anton veľmi rád trávil čas na svojej hore. Raz naňho tlačili tí, ktorí to potrebovali. Na naliehanie guvernéra oblasti nakoniec zišiel do mesta, povedal niekoľko slov o spáse a ako by sme mali konať. Potom sa náhlil s návratom na svoju horu.

Guvernér však naliehal, aby odložil svoj návrat.

„Ja nemôžem tráviť čas tu v meste,“ povedal svätý

⁶ Mt 8, 5 – 13.

⁷ Mt 8, 10.

Anton.

Aby presvedčil guvernéra, povedal mu tento príklad: „Tak ako ryba umiera, keď je na suchej zemi, tak mnísi sú zničení, keď predlžujú svoj pobyt s tebou a trávajú s tebou čas. Musím sa ponáhľať naspäť na horu, tak ako sa ryba musí vrátiť do mora, aby predlžovaním času v meste som nezabudol strážiť svoje vnútro.“

Svätí asketici boli vyhľadávaní ľuďmi, ktorí hľadali riešenia svojich životných ťažkostí. Stávalo sa preto, že ak v nejakej oblasti prepukol nejaký nepokoj alebo sa začalo šíriť nejaké heretické učenie, správcovia týchto oblastí alebo biskupi povolávali týchto svätých mužov, aby svojou autoritou a dobrým poučením utišili vrenie v spoločnosti. Ich zásah bol väčšinou úspešný, a preto nebolo zriedkavosťou, že bol na nich vyvinutý nátlak, aby predĺžili svoju prítomnosť na dlhší čas. Zvyčajne odmietli túto ponuku, pretože to považovali za zradu svojho povolania. Veď i za ten čas, ktorý už strávili v spoločnosti, zvykli konať prísne pokánie. Tí, ktorí podľahli márnomyseľnosti a prijali túto ponuku, skôr či neskôr stroskotali vo svojom duchovnom živote.

Svätý Anton bol vystavený podobnému pokušeniu. Po utíšení nepokoja v meste na neho guvernér naliehal, aby ostal v meste ešte po nejaký čas. Svätý Anton odmietol pekným prirovnaním, ktoré vysvetlilo, aké nebezpečenstvo mu hrozí, ak by prikývol na jeho naliehanie.

Môžeme sa však pýtať, aký úžitok prináša tento príbeh pre nás, ktorí žijeme vo svete. Stačí však len malá chvíľka uvažovania, aby sa pre nás toto rozprávania stalo silnou inšpiráciou pre život.

Svätý Anton si nesmierne vážil svoje povolanie pustovníka, a preto s veľkou starostlivosťou dbal, aby ho nič nemohlo poškodiť alebo zničiť. Boh však každému z nás dal pri krste povolanie: žiť kresťanským spôsobom života v tom prostredí a okolnostiach, do ktorých nás uvedie jeho prozreteľnosť. Ak budeme nasledovať príklad svätého Antona, tak to znamená s veľkou pozornosťou rozlišovať, čo ohrozuje toto naše povolanie a čo ho, naopak, upevňuje. Následné rozhodnutie je už pomerne ľahkým úkonom. Alebo inými slovami, je to úsilie páčiť sa Bohu vo všetkom.

Nastolenie tohto kritéria pre život nevyhnutne povedie k mnohým

zmenám v spôsobe života. Niektoré môžu byť veľmi náročné a bolestivé. Téma dvadsiatej druhej hypotézy hovorí o jednej z týchto zmien. Je to vyhýbanie sa spoločnosti nedbanlivých ľudí a odcudzenie sa svetským záležitostiam. Táto požiadavka síce spôsobuje úzkosť, ale keď si uvedomíme, koľko času strávime neplodným a povrchným táraním s ľuďmi a koľkých neužitočných aktivít sa zúčastňujeme len z pocitu, že sa to tak patrí, tak to odcudzenie sa týmto svetským veciam nebude až takou veľkou výzvou.

Spása našej duše je tým najdôležitejším cieľom nášho života, ktorému by sme mali podriadiť všetko.

D. Z GERONTIKONA

1. Brat, ktorý sa ponáhlal do mesta, požiadal o požehnanie od starca. Starec mu odpovedal: „Neponáhlaj sa do mesta, ale usiluj sa vyhnúť mestu a budeš spasený.“

Toto poučenie už zaznelo v jednej z predchádzajúcich hypotéz. Otec Pavol ho znovu pripomína kvôli dôležitosti jeho poslania.

Mních, ktorý išiel do mesta, nerobil tak z vlastnej vôle. Zrejme tam bol poslaný predstaveným, aby vybavil nejakú záležitosť. Jeho náhliivosť však odhalila starcovi, čo sa odohrávalo v jeho srdci. Mních sa na túto úlohu tešil, zrejme kvôli rozptýleniu, ktoré mu mesto mohlo ponúknuť. Preto ho jemne karhá a ukazuje, čo je pre neho lepšie.

Toto upozornenie je na mieste. Mních sa rozhodol pre svoj stav kvôli spásu svojej duše. Je preto nepochopiteľné, že ho potešila situácia, kedy mohol znovu zakúsiť niečo zo sveta. Je to znak, že jeho srdce ešte nebolo celkom odpuťané od sveta a jeho vášne úplne potlačené.

Je potrebné venovať pozornosť podobným znakom, keď nutnosť vstúpiť do sveta v nás vyvolá náhlenie a potešenie napriek tomu, že sa usilujeme kráčať po ceste, ktorú nám ukazuje evanjelium. Ak identifikujeme a pomenujeme vášne, ktoré to spôsobili, poskytnú nám to ochranu pred znečistením srdca a mysle.

2. *Keď abba Ján Krátky bol na žatve, počul brata, ako s hnevom hovorí bližnému: „Och, ty!“ Okamžite nechal žatvu a utiekol.*

Pustovníci v čase žatvy opúšťali svoje cely, aby pomohli s prácami na poli. Za svoju prácu dostali mzdu v podobe pšenice alebo iných plodov zberu, čo im slúžilo ako obživa na ďalší rok. Takto boli mnísi v práci zmiešaní s ľuďmi zo sveta, ktorí často nemali tie najlepšie móresy. Keď abba Ján Krátky bol svedkom, že nejaký človek vzbudil v inom mníchovi prepuknutie hnevu, okamžite nechal žatvu a utiekol. Nie je dôležité vedieť, o akú situáciu išlo. Faktom je, že vyvolala toto trenie, ktoré zvyčajne rastie a mohutnie. Toto je dôvodom úteku abby Jána. Nechcel dovoliť, aby toto napätie ohrozilo jeho dušu. Radšej sa vzdal svojho podielu z práce, než by sa mal vystaviť nebezpečenstvu.

Jeho útek by sme nemali vnímať ako akt zbabelosti. Svätí nám pripomínajú, že útek pred možným pokušením je tou najlepšou taktikou v duchovnom zápase. Postaviť sa mu, aj keď sa mu môžeme vyhnúť, je znakom pýchy a niekedy aj opovážlivým testovaním Božej milosti. Je inou vecou, keď je útek nemožný. Vtedy sa môžeme s plnou dôverou spoľahnúť na pomoc, ktorá prichádza zhora.

3. *Učeníci abby Evlogiosa ponúkli nasledujúci príbeh: „Keď nás náš starec poslal do Alexandrie predat ručné práce, nariadil nám, že to nesmie trvať viac než tri dni. „Ak tam budete viac než tri dni,“ povedal, „nebude to už moja zodpovednosť.“ Spýtali sme sa ho: „Ako to, že mnísi v mestách a dedinách, ktorí prichádzajú vo dne i v noci do styku so svetskými ľuďmi, nie sú zranení?“ Odpovedal: „Verte mi, moje deti, potom, čo som sa stal mníchom, neopustil som skít nasledujúcich tridsať osem rokov. Po tomto čase som išiel s abbom Danielom k patriarchovi Evsobiovi do Alexandrie kvôli jednej potrebe. Keď sme vstúpili do mesta, videli sme veľa mníchov. Potom som sa ocitol v stave extázy a zbadal som, že niektorí boli d'obaní vranami a iní boli v objatí nahých žien, ktoré im šepkali do uší. Iní boli opití nahý-*

mi mladými chlapcami a pokrytí ľudskou špinou. Videl som iných mužov, ktorí nožmi sekali ľudské mäso a dávali to mníchom jesť. Uvedomil som si, že ktorejkoľvek vášni bol každý z tých mníchov oddaný, mal k tejto vášni prislúchajúceho démona, ktorý ho sprevádzal a šepkal do jeho mysle. Toto je dôvod, moji bratia, prečo nechcem, aby ste predlžovali svoj čas v meste, a tak sa uchránili týchto myšlienok – alebo radšej démonov.“

Tento príbeh v nás musel vyvolať mnoho otázok. Azda tá najhlavnejšia bude vychádzať z porovnania nášho stavu a povolania, ktoré určuje naše prebývanie vo svete a povolania pustovníkov, o ktorých hovorí ponúknutý úryvok z *Gerontikona*. Ak pre mnícha je tak nebezpečné prebývať dlhšie vo svete, potom nie je to rovnako nebezpečné aj pre nás? Tu je dobré správne rozlišovať, aby sme neodmietli posolstvo, ktoré nám príbeh ponúka.

Spomeniem však najprv situáciu, ktorá sa stala počas jednej duchovnej obnovy v našej farnosti. Po každej reflexii sa veriaci mohli kňaza spýtať doplňujúce otázky. Po jednej z nich, v ktorej poukázal na rôzne škodlivé vplyvy, ktoré prichádzajú zo sveta, jeden pán povedal: „Ak by sme chceli nasledovať vaše slová, tak by to znamenalo, že by sme sa všetci museli stať mníchmi a mníškami.“ Kňaz s úsmevom odpovedal: „A v čom je problém?“ Nastalo krátke ticho. Bolo viditeľné, že jeho otázka mnohých hlboko zasiahla. Ak túžime po spásе a večnom živote, nie je potom správne, keď si v tomto živote zvolíme takú cestu, ktorá najviac napomáha k dosiahnutiu tohto cieľa?

Boh však vo svojej prozreteľnosti dáva ľuďom rôzne povolania spolu s milosťou, aby sa toto povolanie pre stalo pre človeka cestou k spásе.

Mnísi z príbehu boli povolaní k pustovníckemu životu. Keď sa pýtajú abby Evlogiosa, prečo ich starec im nechce dovoliť ostať v meste viac než tri dni, abba Evlogios im odpovedá rozprávaním o vízii, ktorú mal, keď po tridsiatich ôsmych rokoch prišiel do mesta. Mojou mienkou je, že o extáze alebo vízii hovoril z pokory, aby zakryl duchovné dary, ktorými bol obdarovaný. Tridsať osem rokov intenzívneho zápasu o očistenie srdca a mysle v samote a tichu ho muselo priviesť do hl-

bokej jednoty s Bohom. Životy mnohých svätých nám hovoria, že táto nadobudnutá čistota im umožňovala vidieť alebo chápať mnohé veci, ktoré boli pred inými ukryté. Zaujímavé je, že v tejto vízii spomína len mníchov, ktorí boli obťažovaní démonmi, každý v tej oblasti, ktorá bola jeho vášňou. Tento neľútostný útok démonov bol teda vedený voči tým, ktorí v určitom zmysle zradili svoje povolanie. Stali sa mníchmi, teda dobrovoľne sa zriekli sveta a napriek tomu vo svete ostali. Vášne, ktoré mali vykoreňovať zo srdca mníšskym spôsobom života, svojím prebývaním vo svete, naopak, iba posilňovali. Preto sa stali obeťami krutého útoku démonov. Abba Evlogios takto vysvetlil príkaz starca mladým mníchom. Dlhšie prebývanie vo svete by mohlo aj v nich znovu prebudiť vášne, voči ktorým bojovali prísnyim asketickým životom.

Toto poučenie pre mníchov môžeme však aplikovať aj pre povolanie, ktoré nasledujeme uprostred sveta. A tu musí vládnuť správna disciplína a sebazápor, aby sme toto povolanie vykonávali podľa Božej vôle. Kto sa s ľahostajnosťou vystavuje rôznym škodlivým vplyvom zo sveta, bude trpieť rovnakým krutým útokom démonov, čo spôsobí veľké škody.

Pripomeňme si len spomienky na všetky tie stroskotané manželstvá, o ktorých sme počuli alebo sme ich vnímali v životoch našich blízkych. V každom tom prípade by sme mohli nájsť konkrétnu oblasť, ktorú by sme mohli nazvať zradou povolania, ako tomu bolo u tých mníchov z vízie abby Evlogiosa. A práve do tejto oblasti bol nasmerovaný útok démonov, ktorý nakoniec spôsobil stroskotanie manželstva. V súčasnosti je to veľmi viditeľné, pretože mnoho párov vstupuje do manželstva s predstavou, ktorú im o spoločnom živote ponúka svet a opomínajú hľadať, čo je Božou vôľou pre ich manželstvo.

To isté platí o každom povolaní, do ktorého nás vedie Božia prozreteľnosť. Ak vykonávame toto povolanie s úmyslom naplniť Božiu vôľu a páčiť sa mu vo všetkom, potom sa pre nás stane cestou k spásu. Ak však budeme ochotne nasledovať ponuky sveta, stroskotáme.

Ⲅ. OD SVÄTÉHO ⲄFRÉMA SÝRSKEHO

Moji bratia, vedzte, že keď sme prišli do monas-

tier, zriekli sme sa sveta a jeho pút. Prečo potom by sme mali my, ktorí sme odumreli svetu, jeho záležitosťam a starostiam, dovoliť, aby sme boli opäť stiahnutí do všetkých týchto problémov? Naším cieľom je nájsť trošku obživy a nevydávať sa potešeniam; naše ruky sú dostatočné na zabezpečenie potrieb tela s pomocou nášho Pána. Utečme pred svetom a svetskými vecami a chráňme sa mu priblížiť, aby sme neporušili náš sľub; pretože: ‚Nik z vojakov sa nemieša do záležitostí všedného života, ak sa chce páčiť tomu, kto ho najal.‘⁸ A tiež: ‚Vo dne v noci sme ťažko a namáhavo pracovali, aby sme nikomu z vás neboli na ťarchu.‘⁹

V úvodných slovách svätého Efréma Sýrskeho sa skrýva poučenie, ktoré je nesmierne jednoduché, ale zároveň veľmi ťažké. Svätý Efrém Sýrsky nabáda spolubratov k jednoduchosti života, ktorá nevyplýva len zo záväzkov spojených s mníšskym stavom, ale tiež z rozhodnutia páčiť sa Bohu vo všetkom.

Je užitočné sa pri jeho slovách dlhšie pozastaviť, pretože ako v živote mníchov, tak aj v živote kresťanov vo svete môžeme vyzpozorovať, že ak nie sme dostatočne bdeli, tak nás život nebadane povedie od jednoduchosti k stále väčšej zložitosti a komplexnosti. V niektorých záležitostiach života je to prirodzené a nevyhnutné. Napríklad narodenie dieťaťa prináša všetky zodpovednosti spojené s rodičovstvom. Ale toto nemá svätý Efrém Sýrsky na mysli. Poukazuje na záťaž, ktorú si nebadane uvaľujeme na plecia pri kráčaní po ceste k spáse. Na začiatku je dobrý úmysel, ktorý uchváti naše srdce a snažíme sa ho naplniť. Potom príde druhý, tretí... Zabúdame však pritom, že musíme rešpektovať limity svojho života. Ak prichádza niečo nové, niečo mu musí uvoľniť miesto. Toto je dôvod, prečo mnohé, na prvý pohľad dobré veci, si vynútiť toľko nášho času, že nakoniec z nášho života vytlačia takmer úplne modlitbu a ostatné duchovné úkony, ktoré dávajú duši posvätný zápal.

Prekážkou k jednoduchosti života je aj nevera v Božiu prozreteľno-

---

8 2 Tim 2, 4.

9 2 Sol 3, 8.

st'. Kto nevstúpil do hlbokého vzťahu s Kristom, nemá skúsenosť Božej starostlivosti a hľadá poistky, ktoré môže nadobudnúť ponorením sa do pracovnej aktivity, ktorá pohltí všetky jeho sily.

Ak sedíme a zachovávame ticho vo svojich celách, a predsa sme neschopní s odvahou odporovať myšlienkam vyvolaných vášňami a fantómami svetských záležitostí, ako oveľa ľahšie budeme chytení, keď sa vhodíme do tábora našich nepriateľov? Ak kvôli nevyhnutnosti vchádzaš do mesta alebo dediny s poženianím starca, si bez viny, kým príkaz uskutočňuješ s Božou bázňou. Sú však aj takí, ktorí pod zámkou poslušnosti si prajú naplniť vlastné túžby, ktoré vychádzajú zo starého človeka. Ale vy musíte byť múdrymi a dbať na to, aby ste nenadobudli blato a špinu namiesto zlata a striebra a aby ste nepraktizovali neposlušnosť namiesto poslušnosti.

Svätý Efrém Sýrsky pokračuje poukázaním aj na dobré aktivity, ktoré sa môžu stať nebezpečenstvom pre dušu. Ide o námahy, ktoré prinášajú vnútorné uspokojenie duše, pretože sú nasmerované pre dobro Cirkvi. Je mnoho dobrovoľníkov, ktorí so zápalom sa snažia napríklad o zabezpečenie rôznych materiálnych potrieb farnosti. Aj keď im za to patrí uznanie, pomerne často si môžeme všimnúť, že táto obeta a námaha nahrádza to, čo by malo byť prvoradé, prácu na spásu duše. Je ľahko podľahnúť pokušeniu, ktoré našepkáva človeku, že táto námaha je znakom duchovného života.

Toto pokušenie zvlášť útočí na kňazov v pastorácii. Ako administrátori farností majú zodpovednosť za všetky aspekty jej života. Uskutočňujú tým poslušnosť biskupovi, ktorý im zveril túto zodpovednosť. No starosť o nevyhnutné opravy a samotný chod farnosti ich často núti venovať príliš veľa úsilia v týchto oblastiach. Môže ich to nakoniec tak pohltiť, že sa stanú len administrátormi alebo organizátormi voľného času veriacich alebo staviteľmi. Toto pokušenie je o to väčšie, že mnohí práve kvôli tomu vyvyšujú a oslavujú jeho „pastoračné schopnosti“. Aktívna pomoc veriacich v týchto záležitostiach môže byť dob-

rou ochranou pred pokušením dať postupne prioritu čomukoľvek pred prácou na spásu duší.

Aký úžitok nadobudli tí, ktorí boli vyslaní s Jozuom, synom Núna a Kaleba, aby preskúmali krajinu, no nezachovali pravdu, ale odklonili srdcia synov Izraela od Pána, keď sa vrátili a hovorili klamstvá¹⁰. Nepraktizovali poslušnosť, ale neposlušnosť a z tohto dôvodu boli pobití s ľuďmi. Preto, keď ste poslaní niečo vykonať, vykonajte to s Božou bázňou a s vierou, že Boh sa pozerá, čo robíte. Nepridávajte nič k tomu, čo vám bolo prikázané ani nič podľa svojej vôle, ale iba to, čo je spojené s cieľom a vôľou toho, kto vám dal príkaz; a potom budete mať nesmiernu odmenu za vašu službu. Vedzte, moji bratia, že ten, ktorý sa spája so svetskými ľuďmi, ešte sa nezriekol sveta; lebo tak ako ten, kto rozducha oheň, vzbudzuje plamene, tak aj rozprávanie so svetskými ľuďmi vzbudzuje vášne v srdciach mníchov.

Posledný odsek poučenia dáva ľahko zapamätateľné pravidlo. Máme vykonať všetko, čo nám bolo prikázané s Božou bázňou a vierou bez toho, aby sme k tomu svojvoľne niečo pridávali.

Je to náročné pravidlo, ktoré zaostruje našu pozornosť na veci, ktoré sú našou zodpovednosťou. Na druhej strane nás príjemne oslobodzuje od mnohej záťaže, ktorú sme si sami vniesli do života. Poznámka svätého Efréma Sýrskeho, že Boh sa pozerá na všetko, čo konáme, môže tiež priniesť veľa úžitku. Ak s touto myšlienkou človek hodnotí svoje aktivity, s väčšou ostrosťou vybadá tie, ktoré nie sú pre neho prospešné. A nemusí ísť nevyhnutne o hriechne veci. Môže ísť o veci, ktoré sú chvályhodné, ale človek sa nimi nechal pohltiť natoľko, že mu neostávajú sily na nič iné. Príkladom môže byť otec, ktorý pracuje do úmoru s myšlienkou, že musí zabezpečiť svoju rodinu. Ak však táto práca konzumuje všetky jeho sily a už nemá síl a času na naplnenie iných povinností voči svojej rodine, ale hlavne voči svojej duši, tak by

---

10 Nm 14.